

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

משיחות ש"פ לך לך, י"א מר-חשון ה'תשנ"ב

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה
ה' תהא שנת פדות
שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

בס"ד.

פתח דבר

בזה הננו מוציאים לאור קונטרס משיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א בש"פ לך
לך, י"א מר-חשון שנה זו.

מערכת „אוצר החסידים”

טו חשון ה'תשנ"ב (הי' תהא שנת נפלאות בכל)
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א,
ברוקלין, נ"י.

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכי"ר

יה"ר שיראה רוב נחת מבניו – התמימים בפרט,
משלוחיו, חסידיו וכלל ישראל – בכלל
ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'
ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל
בגאולה האמיתית והשלימה
נאו תיכף ומי"ד ממ"ש!

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד!

בס"ד. משיחות ש"פ לך לך, י"א מר-חשון ה'תשנ"ב

תורה) בעבודת אברהם אבינו, דער ערשטער איד וואָס פון אים שטאַמט גאַנץ עם ישראל – איז פאַרשטאַנדיק, אַז זיי גיבן אַרויס דעם תוכן כללי פון גאַנץ תורה און אידישקייט.

ב. ס'איז ידוע אַז מיט אברהם אבינו האָט זיך אָנגעהויבן די תקופה פון „שני אלפים תורה“⁸, אברהם האָט אָנגעהויבן די הכנה צו מתן תורה, ביז נאָכמער – פון אים האָט זיך אָנגעהויבן די התחלה פון (דעם יחוד ב)מתן תורה (ווי עס שטייט אין כתבי האריז"ל⁹).

ובמיוחד – האָט זיך דאָס אָנגעהויבן פון דעם ציווי ה' צו אברהם אבינו „לך לך מארצך גו' אל הארץ אשר אראך“ (וואָס דערפאַר ווערט ניט דערציילט אין תורה (מערינט ווי געציילטע פרטים) וועגן מעשיו של אברהם איידער ער איז געקומען אין ארץ ישראל, און דער עיקר סיפור מעשיו הויבט זיך אָן פון דעם ציווי „לך לך מארצך גו'“ און ווי ער איז אָנגעקומען אין ארץ ישראל (וואָס דעמאָלט איז אברהם געווען בן ע"ה שנה¹⁰), כמבואר בארוכה בדרושי חסידות¹¹).

דאַרף מען פאַרשטיין:

(8) ע"ז ט, א.

(9) ראה לקוטי תורה להאריז"ל ריש פרשתנו. הובא ונת' באוה"ת חיי שרה ככו, א ואילך.

(10) פרשתנו יב, ד.

(11) ראה תו"א פרשתנו יא, סע"ג. תו"ח שם פג, סע"ד ואילך. אוה"ת שם (כרך 1) תמרעה, ב ואילך. לקו"ש חט"ו ע' 83 ואילך. ספר השיחות תשנ"ח ח"א ע' 97 ואילך. ספר הערכים חב"ד ערך אברהם ס"ד (ע' עא ואילך). וש"נ.

א. פרשת לך לך איז אַ פרשה כל-לית ועיקרית: מיט דער פרשה הויבט זיך אָן די תקופה פון אברהם אבינו, דער ערשטער איד, אָנהויבנדיק פון דעם ערשטן ציווי של הקב"ה צו אברהם: „ויאמר ה' אל אברם לך מארצך ומ-מולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך“¹, און דערנאָך – דער המשך ה' פרשה² וועגן הליכת ונסיעת אברהם אין ארץ ישראל, און די הבטחה פון דעם אויבערשטן אַז ער וועט אים און זיינע קינדער געבן ארץ ישראל: „לזרעך אתן את הארץ הזאת“³, „לך אתננה ולזרעך עד עולם“⁴, און דער ברית בין הבתרים – „ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר לזרעך נתתי את הארץ הזאת גו'“⁵.

ביז – בסיום הפרשה – וואו עס רעדט זיך וועגן דעם ציווי אויף מצות מילה, און קיום מצוה זו ע"י אברהם אבינו, דורך וועלכער עס ווערט אַ ברית צווישן אידן מיטן אויבערשטן – „זאת בריתי גו' ביני וביניכם ובין זרעך אחריך“⁶, „בריתי בבשרכם לברית עולם“⁷.

וויבאַלד אַז די ענינים אין דער פרשה – „לך לך מארצך גו'“, הבטחת הקב"ה אויף ארץ ישראל און מצות מילה – זיינען די ערשטע ענינים (אין

(1) ריש פרשתנו (יב, א).

(2) שם, ד ואילך.

(3) שם, ז.

(4) שם יג, טו.

(5) שם טו, יח.

(6) שם יז, יו"ד.

(7) שם, יג.

יעדער ענין אין תורה – מלשון הוראה¹² – איז אַ הוראה נצחית בכל זמן ובכל מקום אין דער עבודה פון א אידן. וואָס איז די הוראה בעבודה פאַר אידן נאָך מתן תורה פון „לך לך מארצך גוי“ – אָן אייז מאַליקע פאַסירונג וואָס איז געווען אַ הכנה צו מתן תורה; ולכאורה איז „מאי דהוה הוה“¹³? ס'איז ניט גענוג דער ענטפער, אַז דאָס איז בכדי מ'זאָל וויסן אַז עבודת אברהם פון „לך לך“ איז אַ הכנה ונתינת כח צו דער עבודה נאָך מ"ת – וואָרום דאָס איז ניט קיין הוראה בפועל אין דער עבודה פון אידן נאָך מתן תורה¹⁴.

נאָכמער: יעדן יאָר ווען מ'לייענט אַ פרשה אין תורה דאַרף מען דערמיט לעבן מחדש¹⁵ (במכ"ש דערפון וואָס „ב- כל יום יהיו בעיניך חדשים“¹⁶, עאכו"כ איז דעם זמן מיוחד בשנה ווען מ'לייענט די גאַנצע פרשה אין תורה, וברבים, מיט ברכות לפני ולאחרי) – וואָרום דע- מולט חזרין זיך איבער די ענינים וואָס רעדן זיך אין דער פרשה – בדוגמא ווי זיי האָבן פאַסירט דעם ערשטן מאָלי¹⁷.

12) ראה רד"ק לתהלים יט, ח. ס' השרשים שלו ערך ירה. גוי"א ר"פ בראשית (בשם הרד"ק). וראה זח"ג נג, ב.
13) ע"ד יומא ה, ב. ועוד.
14) ראה עדין לקו"ש חט"ו ע' 76.
15) ראה שיחת כ"ק אדנ"ע דמוצ"ש לך לך תרנ"א (ספר השיחות תש"ב ע' 29 ואילך. הועתק בקיצור ב'היום יום' ב חשון). ושם הוא בנוגע ל'פ' ת"ד.
16) פרש"י יתרו יט, א. עקב יא, יג. תבוא כו, טז.
17) וע"ד הפירוש הידוע ב'הימים האלה נזכרים ונעשים' (אסתר ט, כח), שבכל שנה כשנזכרים ימים אלו נעשים ונמשכים אותן המשכות שנמשכו בפעם הראשונה (וראה רמ"ז בס' תיקון שובבי"ם. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט. ולהעיר ממשנה

ואדרבא: נאָך מיט אַ הוספה ביתר שאת וביתר עוז (ע"פ הכלל אַז מעלין ב- קודש¹⁸).

עפ"ז קומט אויס, אַז בשבת פ' לך לך בכל שנה ושנה חזר'ט זיך איבער דער ענין פון „לך לך גוי“ אַלס הכנה והתחלה פון מתן תורה, און מיט אַ הוספה (אין דער הכנה) לגבי כל (ההוספות ב)שנים שלפני זה.

דאַרף מען האָבן אַ ביאור: וואָס איז דער ענין אין דעם (די הכנה פאַר מתן תורה) איצטער – ווען מ'שטייט שוין נאָך מתן תורה. ניט נאָך נאָך דער הכנה והתחלה פון מתן תורה, נאָך אויך נאָך דער גמר ושלמות פון מתן תורה!?

נאָכמער: דער ענין פון מתן תורה איז דאָ בכל יום ויום – „נותן התורה“¹⁹ לשון הוה²⁰, וכמאחז"ל „בכל יום יהיו ב- עיניך (כחדשים“²¹, און נאָכמער) חד- שים“²². וע"פ ציווי הנ"ל פון „מעלין בקודש“, איז מובן אַז בכל יום דאַרף דער חידוש זיין בדרגא נעלית יותר ווי ס'איז געווען פריער. איז לאחרי די אַלע עליות אין דעם ענין פון מתן תורה בכל יום ויום, און דערצו אויך באופן מיוחד

ספ"ג דגיטין. שו"ת הר"י אירגס (בסו"ס מבוא פתחים) ס"ה בארוכה). ויש לומר, שכן הוא עוד יותר בזמן קריאת הפרשה בתורה, ובפרט ע"פ מאחז"ל (ראה תדא"ר פי"ח. יל"ש איכה רמז תתרלד) דכל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו, ועי"ז מתחדש הענין גם בפועל, שהרי „אסתכל באורייתא וברא עלמא“ (זח"א קלד, סע"א. ח"ב קסא, ריש ע"ב. ח"ג קעה, א).
18) ברכות כח, א. וש"נ. וראה לקו"ש ח"ג ע' 250 בהערה.
19) נוסח ברכת התורה.
20) שלה"ה כה, א. לקו"ת זרע כג, א. מאמרי אדהאמ"צ שמות ח"א ע' קעה. וש"נ.
21) ספרי ופרש"י ואתחנן ו, ו.

ביז באופן אַז דאָס ווערט נתפשט בכל העולם כולו, „מלאה הארץ דיעה את ה' כמים לים מכסים“,

און אויך באַ אוה"ע – „לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד“¹¹², „והיתה לה' המלוכה“, און עדין אין אַלע חלקי העולם – דומם צומח חי – ווערט נתגלה דער כח הפועל בנפעל, ביז אַז „אבן מקיר תזעק“¹¹³, ועדין תאנה¹¹⁴ (צומח), ועדין חי, ועאכו"כ מדבר – „וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו“¹¹⁵, אַז די גאַנצע וועלט ווערט אַ דירה לו יתברך בתחתונים, און אויך אין עולמות בי"ע ווערט דער גילוי פון עולם האצילות, מלשון אצלו וסמוך לעצמות המאציל ב"ה¹¹⁶.

און פון „לך לך“ קומט מען גלייך צו פ' „וירא אליו ה'", ושלימותה בגאולה האמיתית והשלימה – „והיו עיניך רואות את מוריך“¹¹⁷, נשמות בגופים בתכלית הבריאות והשלימות,

ועוד והוא העיקר – תיכף ומיד ממש.

דור הראשון פון גאולה) שטייט בהדגשה יתירה די עבודה פון „לך לך מארצך גוי" אל הארץ אשר אראך", וקנין כל העשר ארצות – איז פאַרשטאַנדיק, אַז דאָס דאַרף זיך לכל לראש אַפּשפיגלען אין דער עבודה מעין זה פון אידן, דורך דעם וואָס ער איז מוסיף אין לימוד התורה, ניט נאָר לויט זיינע ג' מוחין ה- שייכים למדות, נאָר אויך ג' מוחין ב- עצם. וואָס דאָס איז במיוחד – דורך מוסיף זיין אין לימוד פנימיות התורה (כולל בביאור ענינים אלו דעבודת המו- חין¹¹¹), כולל – בעניני הגאולה ומשיח צדקנו.

טו. ויהי רצון, אַז דורך דער הוספה איז דער עבודה פון „לך לך גוי" – זאָל תיכף ומיד מקויים ווערן בפשטות דער „לך לך מארצך גוי“, „קבץ נדחנו מארבע כנפות הארץ“¹¹¹, און מ'גייט אַלע „אל הארץ אשר אראך“, „לארכה ולרחבה“, כולל – אין ארץ קיני קניזי וקדמוני (וועלכע מ'באקומט בדרכי שלום פון אוה"ע, כנ"ל),

און צוזאַמען דערמיט – האָט מען די שלימות פון אַלע עשר כחות הנפש – די ז' מדות און די ג' מוחין, צוזאַמען וג"ז עיקר – מיט דעם גילוי פון תורה חדשה מאתי תצא,

110) ראה גם שיחת ח' חשון שנה זו.
111) נוסח ברכת החודש.

112) רמב"ם בסיום וחזותם ספרו.
113) חבקוק ב, יא. וראה תענית יא, א. חגיגה טז, א.
114) ראה מדרש תהלים עג בסופו. יל"ש ירמי' רמז שטו בסופו.
115) נוסח תפלת ר"ה.
116) ראה פרדס שער טז פ"א.
117) ישע"י ל, כ.

זיינע כחות הנעלמים, ועד"ז אין די כחות עצמם – ניט נאָר גילוי הז' מדות און מוחין השייכים למדות, נאָר אויך מוחין בעצמם, וואָס דוקא אין דעם באַשטייט דער חידוש פון „לך לך גו' אראך“:

די עבודה פון אַ מענטשן ע"ד הרגיל איז דורך אויסנוצן זיינע כחות הגלויים. אין דעם איז קיין חידוש ניטאָ – וואָרום דאָס זיינען די כחות וואָס ער פאַרמאָגט און וואָס ער ווייסט דערפון, במילא איז מובן ופשוט אַז ער דאַרף זיי אויסנוצן במילואם. עד"ז די כחות נעלמים, אָבער אַ העלם השייך וקרוב אל הגילוי – איז ניט אַזאָ חידוש; דער אמת'ער חידוש איז – ווען ער איז מגלה אין זיך („אִתְּךָ בעצמך“) כחות נעלמים, וואָס קיינער (כולל – ער אַליין) האָט ניט געוואוסט און ניט משער געווען אַז ער פאַרמאָגט אַזוינע כחות, ביז אַז מ'וואונדערט זיך גאָר פון וואָנעט קומט עס גאָר צו אים – און בשעת ער נוצט די כחות אויף מחדש זיין אין תורה, איז דאָס די אמת'ע „לך לך גו' אל הארץ אשר אראך“.

וכשם ווי דאָס דאַרף זיין בנוגע צו דעם אייגענעם לימוד התורה, אַזוי דאַרף אויך זיין בנוגע צו דער עבודה פון „והעמידו תלמידים הרבה“¹⁰⁷, כולל – להקהיל קהילות בשבת ללמוד בהם תורה¹⁰⁸ – אַז דאָס דאַרף זיין באופן פון הליכה אמיתית, באופן של חידוש אמיתי.

דאָס הייסט, אַז נוסף אויף המובן ופשוט, אַז ער דאַרף שטענדיק מוסיף זיין אין מספר וכמות התלמידים, און זיך ניט באַנוגענען מיט וויפל ער האָט ביז

107 אבות פ"א מ"א.

108 שו"ע אדה"ז או"ח סר"צ ס"ג. מיל"ש ר"פ יקהל. וראה תו"ש עה"פ (אות ה).

איצטער אויפגעטאָן, אפילו אויב ער האָט שוין אויפגעשטעלט תלמידים הרבה – איז כל זמן וואָס ער האָט די מעגלעכקייט צו דערגרייכן נאָך אַ איד און נאָך אַ איד, ביז פון אַלע חוגים בישראל, אַז זיי זאָלן זיך משתתף זיין אין אַ שיעור תורה – דאַרף ער דאָס טאָן כפשוט, ומאי קמ"ל,

ובפרט אַז עס קומען צו שטענדיק נייע ברי-מצוה ובנות-מצוה אויף וועלכע מ'קען משפיע זיין זיי זאָלן זיך משתתף זיין אין אַ שיעור תורה;

ועד"ז בנוגע צו מוסיף זיין באיכות הלימוד, מיט מער הבנה והשגה און מער עומק, און ביז אַ לימוד בדרך חדשה, און פועל'ן אַז דער תלמיד זאָל ווערן אַ „תלמיד ותיק“ לחדש בתורה¹⁰⁹ – איז דאָס אויך ניט קיין אויפטו, וואָרום יעדערער האָט דעם חיוב פון „לאפשה לה“ כנ"ל;

הליכה אמיתית – איז בשעת דער חידוש פון דעם תלמיד איז פון זיינע כחות הנעלמים, כחות וואָס ביז רגע זה האָט מען ניט געוואוסט אַז ער פאַרמאָגט זיין!

וכמוכן, אַז דער אבן הבוחן בכל ענינים אלו – איז ניט ער אַליין (ווייל צוליב הטרדא מיט נאָך אַ מצוה, אַדער צוליב אהבת עצמו קען מען אַמאָל מאַכן אַ טעות אין דעם חשבון), נאָר דוקא אַ צווייטער וואָס איז ניט קיין נוגע בדבר.

ובכל זה – קומט צו אַ הדגשה מיוחדת בדורנו זה:

ע"פ המדובר לעיל, אַז בדורנו זה במיוחד (דער דור האחרון אין גלות און

109 ראה מגילה י"ט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שמו"ר רפ"ז. ועוד.

דה פון „לך לך“ אַלס הכנה והקדמה צו מתן תורה פון יום זה ושנה זו.

[ווי ס'איז אויך מודגש אין דעם מאחז"ל הנ"ל, אַז על כל דיבור ודיבור פרחת נשמתן, ולאחרי כל דיבור „הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחי אותם“²⁶, „והוא טל תורה“²⁷: לאחר דער „פּרַחַת נשמתן“ בדיבור ראשון, צוליב דעם וואָס מ'האָט דערגרייכט צו שלי-מות העבודה (אַלס נשמה בגוף) כנ"ל – איז דורך טל של תחי' (תורה), צוגעגעבן געוואָרן צו דער נשמה אַ נייע, העכערע שליחות, און דעריבער „החי' אותם“ אַלס נשמה בגוף, ועד"ז נאָך דעם דיבור שני, א.א.וו. דרגא למעלה מדרגא. ולהוסיף, אַז דער החזירן איז דוקא דורך טל של תחי' (שעתיד להחיות בו מתים), די דרגא פון „תורה חדשה“²⁸ לע"ל, כדלקמן].

ד. ויש לומר בעומק יותר, אַז דאָס וואָס אַלעמאָל – אויך לאחר מ"ת – דאַרף זיין די עבודה פון „לך לך“ (אַלס הכנה צו מ"ת) איז ניט נאָר ווייל מ'דאַרף האָבן אַ הכנה צו אַ העכערע דרגא אין „מתן תורה“ (כנ"ל). נאָר ווייל „לך לך“ איז נוגע צו דעם עצם ענין פון שלימות מתן תורה (און אין יעדער דרגא שבזה).

וועט מען עס פאַרשטיין בהקדים אַז ענלעכע שאלה בנוגע צו המסופר ב-פרשתנו וועגן הליכת וכניסת אברהם לארץ ישראל („הארץ אשר אראך“), און די הבטחה ונתינה פון ארץ ישראל פון דעם אויבערשטן צו אברהם זורעו:

וויבאַלד אַז דער ענין בפרשתנו פון

– בכל שנה ושנה (ווען מ'לייענט וועגן דעם אין תורה ב'פ' יתרו און ב'פ' ואתחנן, ועאכו"כ אין „זמן מתן תורתנו“) – עליות אחר עליות במשך אַ ריבוי הכי גדול פון ימים, שנים ודורות – וואָס איז דער ענין פון „לך לך“, אַלס הכנה צו מתן תורה!?

מ'קען ניט זאָגען, אַז די עבודה פון „לך לך“ אַלס הכנה צו מ"ת איז נאָר פאַר אַזאָ וואָס ביי אים פעלט אין זיין עבודה פאַרבונדן מיט מתן תורה – וואָרום דער גילוי ופעולה פון די עשרת הדברות במתן תורה (בפעם הראשונה, ועד"ז מובן בכל שנה ושנה) איז ניט (געווען) תלוי אין דרגת העבודה פון אידן; דער גילוי באַ מ"ת האָט מצ"ע גע'פועל'ט בכל העולם כולו („צפור לא צווח עוף לא פרח כו"ו“²²), ועאכו"כ אין יעדן אידן, ביז אַז על כל דיבור ודיבור „פּרַחַת נשמתן“²⁴, וואָס דאָס באַווייזט אַז זיי האָבן דערגרייכט צו שלימות העבודה אַלס נשמה בגוף (און דעריבער „פּרַחַת נשמתן“²⁵).

ג. ויש לומר נקודת הביאור אין דעם, אַז היא הנותנת: וויבאַלד אַז מתן תורה איז דאָ בכל יום ובכל שנה באופן נעלה יותר, ביז „חדשים“ ממש לגבי דעם „מתן תורה“ שלפנ"ז [און ווי ס'איז אונטערשטראַכן במיוחד אין דעם ענין פון „לך לך“ (די הכנה צו מ"ת), אַז עס דאַרף זיין אַ הליכה אמיתית, היינו שלא בערך למצבו הקודם, כדלקמן] – דערי-בער דאַרף ביום זה ושנה זו זיין אַן עבו-

22 שמו"ר ספכ"ט.

23 ראה סה"ש תש"נ ח"ב ע' 520 הערה 56.

24 ראה שבת פח, ב. שמו"ר פכ"ט, ד. שהש"ר פ"ה, טז (ג).

25 ומה שהחזיר נשמתו ע"י טל תחי' (שבת שם)

– ראה לקמן ס"ג.

26 שבת שם.

27 תניא פל"ו (מו, ב). – ועפ"ז מובן מה שבשמו"ר ובשהש"ר שם מבואר, שחזרה נשמתו ע"י התורה.

28 ישע"י נא, ד. ויק"ר פ"ג, ג.

הליכת וכניסת אברהם לארץ ישראל ונתינת ארץ ישראל לו ולזרעו חזר"ט זיך איבער ובהוספה בכל שנה ווען מ' לייענט די פרשה – שטעלט זיך די שאלה:

לאחרי זה וואָס דער אויבערשטער (בפרשתנו) האָט שוין אָפּגעגעבן בפועל ארץ ישראל צו אידן, „לזרעך נתתי את הארץ הזאת גו'“,⁵ „נתתי לשון עבר, „כבר נתתי“ (והרי היא שלהם)“,²⁹ „ירו- שה היא לכם מאבותינו“³⁰, ביז אַז דאָס איז נוגע להלכה אַז „ארץ ישראל מוח- זקת היא“³¹ (נאָך איידער אידן האָבן איר כובש געווען), ובפרט ע"פ המפרשים³² אַז דורך דעם וואָס אברהם האָט מקיים געווען דעם „קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה“³³ („עבד בה חזקתא“³⁴) האָט ער קונה געווען ארץ ישראל לזרעו עד עולם,³⁵

ועאכו"כ לאחרי זה וואָס עם ישראל איז בפועל אַריין און כובש געווען ארץ ישראל בכיבוש ראשון (כיבוש יהושע) און דערנאָך בכיבוש שני (כיבוש עזרא) –

וואָס איז איצטער שייך לפועל דער

(29) ירושלמי חלה פ"ב ה"א (ובפ"מ שם). וראה ב"ר פמ"ד, כב: מאמרו של הקב"ה מעשה שנאמר לזרעך נתתי כו'.

(30) ב"ב קט, ריש ע"ב. ובע"ז (נג, ב). וראה פרש"י שם ד"ה ואשריהם: „ירושה להם מאבותיהם ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו“.

(31) ב"ב שם, א ואילך.

(32) דעת ר"א בב"ב ק, א (אלא שגם לדעתו רק מקום הילוכו קנה). אה"ח פרשתנו יג, יז. שם טו, יח. פרשת דרכים דרוש ט. ועוד.

(33) פרשתנו יג, יז.

(34) תרגום יונתן עה"פ.

(35) וראה לקו"ש חט"ו ע' 104 (וראה שם ע' 207

הערה 53). ח"כ ע' 308 ואילך. אנציקלופדי' תלמודית ערך ארץ ישראל ע' ה. וש"נ.

סיפור אין אונזער פרשה וועגן דעם אַז אברהם איז אַוועק „מארצך“ און געגאַנ- גען „אל הארץ אשר אראך“ און דער אויבערשטער האָט אים אָפּגעגעבן ארץ ישראל – דאָס זיינען לכאורה ענינים וואָס האָבן פאַסירט דעמולט, און חזר"ן זיך מער ניט איבער?

[די קשיא ווערט נאָך שטאַרקער בדורות האחרונים פון גלות: בדורות הראשונים פון גלות וואָלט מען געקענט ענטפערן אַז דער ענין פון „לך לך מארצך גו' אל הארץ אשר אראך“ איז נוגע צו די עבודה רוחנית פון „מאך דאָ ארץ ישראל“³⁶ (פאַרוואַנדלען חוץ לארץ און איר איבערמאַכן צו „ארץ ישראל“): אָבער לאחרי ריבוי העבודה במשך ה- דורות אין גלות פון און אין „מאך דאָ ארץ ישראל“ – איז הגם מ'האָט נאָך ניט געענדיקט אינגאַנצן די עבודה (והראי' – משיח איז נאָך ניט געקומען), האָלט מען אָבער אַ סך, גאָר אַ סך ווייטער פון התחלת העבודה פון כיבוש חוץ לארץ און מאַכן דערפון „ארץ ישראל“, ו- עאכו"כ אַז מ'האָלט שוין גאָר ווייט פון התחלת הענין, אַז מ'דאַרף אַרויסגיין פון „ארצך“ און ערשט אָנהויבן גיין אין (ד.ה. טאַן די עבודה פון „מאך דאָ) ארץ ישראל!].

ה. וי"ל דער ביאור אין דעם:

ווען דער אויבערשטער האָט אָפּגע- געבן ארץ ישראל צו אברהם'ן אין דעם ברית בין הבתרים („לזרעך נתתי את הארץ הזאת“, „כבר נתתי בפועל), האָט ער אָפּגעגעבן בפועל³⁷ (אין דעם זעלבן

(36) אגרות-קודש אדמו"ר מהררי"צ ח"א ע' תפה. וראה בארוכה סה"ש תנש"א ח"ב ע' 695 ואילך.

(37) לכאורה כן הוא לפי פשוטות לשון הברית. ומ"ש בפרש"י שם, יט (מב"ר פמ"ד, כג) „עשר

האדם“³⁸, ביז ווי דאָס איז פאַרבונדן מיט דעם „מאד האמיתי“³⁸.

און די הכנה ונתינת כח לזה והתחלה בזה איז פון דעם ציווי בפרשתנו „לך לך מארצך גו' אל הארץ אשר אראך“ און נתינת ארץ ישראל, אַלע עשר ארצות – וואָס דאָס איז כולל שלימות העבודה, און אויך די שלימות פון (מתן) תורה – אַז נוסף צו דעם גילוי פון די מוחין שבתורה בערך להמדות (דער גילוי פון די מ"ט שערי בינה שניתנו בעולם בזמן הזה¹⁰⁰), ווי דאָס איז געווען באַ מתן תורה (בפעם הראשונה), וועט מען אויך האָבן דער גילוי פון די ג' מוחין בעצם (גילוי שער הנו"ן¹⁰¹, ביז ווי ער איז שלא בערך העכער פאַר די מ"ט שערים¹⁰²), אין דער „תורה חדשה מאתי תצא“, בגאולה האמיתית והשלימה.

וביחד מיט דעם גילוי נעלה ביותר (מוחין בעצם), וועט דאָס אויך נמשך ווערן בכל העולם כולו, ביז אויך אין ארץ הלזו התחתונה (כמרומו אין דעם אות ק' פון „קיני קניזי וקדמוני“, הירדת למטה מן השורה, וג' פעמים ק' – באופן של חזקה), אַז עס וועט זיין „מלאה הארץ דיעה את ה' כמים לים מכסים“¹⁰³, ויש לפרש: „ים“ איז בגימטריא נ' כנגד גילוי שער הנו"ן, און די „מים“ לשון רבים – וואָס ווייזט אויף רשות הרבים פון ארץ (עלמא דפרודא), וועט זיין „מכסים“ (לשון רבים) – ס'וועט שטיין

(99) בצירוף אדם שהוא למטה מצירוף מאד (ראה המשך וככה תרל"ז פ"כ).

(100) ראה ר"ה כא, ב. וש"נ. וראה פתיחת הרמב"ן לפירושו עה"ת.

(101) ראה אוה"ת נ"ד ע' תצ"ז. וש"נ.

(102) ראה לקו"ת במדבר יב, ב.

(103) ישע"י יא, ט. רמב"ם בסיום וחזתם ספרו.

בגילוי ווי די גאַנצע וועלט איז נאָר אַ כיסוי הטפל – צו דעם „ים“ התורה (שער הנו"ן), „מים שאין להם סוף“¹⁰⁴ – למעלה ממדוה"ג.

י. איינע פון די הוראות לפועל מה- אמור לעיל:

יעדער איד האָט אַ חיוב פון „לך“ אין לימוד התורה – „לאפשה לה“¹⁰⁵, לחדש בתורה.

וויפל תורה אַ איד האָט שוין גע- לערנט, איז אַלעמאַל שייך אין דעם צוגעבן, ביז באופן של חידוש – וואָרום תורה איז בלי גבול, „ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים“¹⁰⁶. און נאָכמער: זייענ- דיך חכמתו של הקב"ה, איז יעדער ענין אין תורה אַליין גיט דעם כח צו „מוליד“ זיין נאָך ענינים חדשים, עד א"ס.

אין דער הליכה וחיידוש גופא קען זיין כמה אופנים: אַ הליכה וחיידוש שבערד, ובוה גופא – כמה דרגות.

דער לימוד פון „לך לך גו' אל הארץ אשר אראך“ איז – עס זאָל זיין ניט סתם אַ הליכה וחיידוש, נאָר אַ הליכה אמיתית, וואָס דאָס איז דוקא שלא בערך, אַז ער גייט אינגאַנצן אַוועק פון זיין פריער- דיקן מצב און רגילות, אפילו רגילות דקדושה, כולל די חידושים וואָס ער האָט פריער מחדש געווען, און אויך – פון דעם מהלך המחשבה ווי ער האָט פריער געטראַכט וכיו"ב, ביז ער דער- גרייכט „אל הארץ אשר אראך“, ער איז מגלה „אותך בעצמך“, „במהותך ועצ- מותך“ – זיין גאַנצע יכולת, אויך פון

(104) יבמות קכא, א. רמב"ם הל' גירושין פי"ג הט"ז. ה"כ.

(105) זח"א יב, ב. וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ה"ב. תניא אגה"ק סכ"ו (קמה, א).

(106) איוב יא, ט.

ועאכו"כ ווען עס רעדט זיך בערך צו דעם גילוי נעלה ושלא בערך פון דער גאולה האמיתית והשלימה – איז ווי- באַלד אַז „לך לך גוי" און קנין ארץ ישראל איז די הכנה והתחלה פון מ"ת, און אין דעם איז תלוי די שלימות פון מתן תורה (חיבור עליונים ותחתונים) – איז פאַרשטאַנדיק, אַז כל זמן וואָס עס פעלט אין שלימות קנין הארץ (ווי דאָס איז בזמן הזה ווען מ'האָט ניט די אַלע עשר ארצות), פעלט אויך אין שלימות פון פעולת מתן תורה (שלימות קיום התומ"צ): דוקא דורך דעם וואָס עס וועט זיין די שלימות פון „לך לך מארצך גוי" אל ארץ אשר אראך" און קנין ארץ ישראל בשלימותה (אַלע עשר ארצות), דעמולט וועט זיין אויך די שלימות פון קיום התומ"צ, „כמצות רצונך"⁹⁰, ווי ס'וועט זיין בגאולה האמיתית והשלימה.

און דעריבער: כל זמן וואָס מ'האָלט נאָך פאַר דער גאולה – איז דעמולט נוגע בפועל ממש דער ציווי פון „לך לך מארצך גוי" אל הארץ אשר אראך", און דער קנין בארץ ישראל השלימה (אַלע עשר ארצות), אויך אַלס הכנה צו שלי- מות התומ"צ, „תורה חדשה מאתי תצא" [נוסף אויף דעם וואָס דאָס איז נוגע צו „מתן תורה" בכל יום באופן חדש (נותן התורה לשון הווה), וואָס דאָס וועט זיין אויך נאָך דער גאולה, דעריבער וועט דעמולט אויך זיין נוגע די עבודה פון „לך לך גוי"⁹¹].

יג. דער ביאור בזה – איז אויך מתאים לויט פנימיות הענינים⁹¹:

(90) לשון תפלת מוסף. וראה תו"א ויחי מו, ד ואילך. תו"ח שם צה, א ואילך. אה"ת שם (כרך 1) תתשכח, ב ואילך. המשך וככה תרל"ז פ"ז ואילך. ועוד.
(91) וראה אגה"ק סו"ס כו.

כיבוש⁹² שבע ארצות באדייט די עבודה פון בירור השבע מדות, און די ג' ארצות קיני קניזי וקדמוני – די עבודה מיט די ג' מוחין (חכמה בינה דעת).

בזמן הזה האָט מען אָפּגעגעבן אידן נאָר די שבע ארצות, וואָרום איצטער באַשטייט די (עיקר) עבודה אין בירור המדות: און די עבודה פון ג' מוחין איז בעיקר צוליב פועל זיין אויף די מדות. אָבער לעתיד לבוא, ווען יעדער ענין אין עבודת ה' וועט זיין מיט דער פולסטער שלימות, וועט די עבודה מיט די ג' מוחין זיין אויך (ובעיקר) אַן עבודה פאַר זיך – צו פאַראייניקן זיך מיט אלקות דורך דער פולשטענדיקער פאַראייניקונג (יחוד נפלא⁹³) פון זיין שכל מיט תורה (חכמתו ית', וואָס הוא וחכמתו אחד⁹⁴), וואָס דורך דעם (וואָס אורייתא וקוב"ה כולא חד⁹⁵) ווערט נתגלה ווי ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד⁹⁶.

דערפון איז פאַרשטאַנדיק, אַז שלי- מות העבודה (אויך פון די ז' מדות) איז דוקא בשעת מ'האָט אַלע עשר כחות (ג' מוחין וז' מדות), אויך ווי זיי זיינען כשל- עצמם), ובלשון הכתוב⁹⁷ – „ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך (ז' מדות) ובכל נפשך (אַלע עשר כחות) ובכל מאדך" – עבודה למעלה ממדידה והגבלה⁹⁸ (ע"ד „לך לך"), אויך פון די עשר כחות

(92) בהבא להלן, ראה בארוכה ד"ה אל תצר את מואב במאמרי אדמו"ר האמצעי דברים בתחלתו.
(93) ראה תניא פ"ה.
(94) שם פ"ב, פ"ד.
(95) שם פ"ד ורפכ"ג בשם הזהר. וראה זח"א כד, א. ח"ב ס, א. ועוד.
(96) ראה זח"ג עג, א.
(97) ואתחנן ו, ה.
(98) ראה תו"א מקץ לט, ג. ובכ"מ.

ברית) אַלע עשר ארצות⁹⁸ – ניט נאָר די שבעה ארצות, „ואת החתי וגוי", נאָר אויך די ג' ארצות – „את הקיני ואת הקניזי ואת הקדמוני". נאָר בגלוי ובפועל „לא נתן להם אלא שבעה גוים והשלשה כו' עתידים להיות ירושה לעתיד⁹⁹“, „בימי המלך המשיח¹⁰⁰“, אָבער דער אויבער- שטער האָט דאָס אַלץ אָפּגעגעבן גלייך בבת אחת (נאָר אין קיום הענין בפועל זיינען פאַראַן שלבים). ע"ד ווי אויך בנוגע צו כיבוש ז' ארצות, איז דאָס ניט געווען גלייך בזמן אברהם, נאָר לאחר זמן, און ניט בבת אחת, נאָר בכמה שלבים (וכו').

[אפילו אַז מ'זאָל לערנען, אַז בנוגע צו די ג' ארצות איז דאָס נאָר געווען אַ הבטחה (על העתיד), און בשעת מעשה „לא נתן להם אלא שבעה גוים והשלשה כו' עתידים להיות ירושה לעתיד" – איז פאַרשטאַנדיק אַז ירושת ג' ארצות איז נוגע צו שלימות כיבוש כל ארץ ישראל (אויך פון די ז' ארצות): דעמולט וועט צוקומען אַ שלימות אויך אין די ז' ארצות (ובפרט אַז זיי זיינען רובא ד- מינכרי¹⁰¹ פון די עשר)].

דערפון איז מובן, אַז היות אַז בזמן

אומות יש כאן ולא נתן להם אלא שבעה גוים והשלשה . . קיני קניזי וקדמוני עתידים להיות ירושה לעתיד" – י"ל דזהו בנוגע לנתינתן שתיעשנה ארץ ישראל (וקדושתה), לא רק שינוי הבעלות אלא גם שינוי האיכות. וראה הנסמן בלקו"ש חכ"ה ע' 53 הע' 59.
(38) פרשתנו טו, יח-כא.
(39) פרש"י שם, יט.
(40) ל' הרמב"ם הל' רוצח ושמירת נפש פ"ח ה"ד.
(41) משא"כ ששה כההלכה בזה (ברכות מח, א. רמב"ם הל' ברכות פ"ה ה"ח. טוש"ע ודאדה"ז או"ח סקצ'ו ס"ב).

הזה – אפילו בזמן יהושע און בזמן בית ראשון ובזמן עזרא – האָט מען (לכל היותר) געהאָט נאָר שבעה ארצות און ניט די ג' ארצות (קיני קניזי וקדמוני), נוי ס'איז נוגע להלכה בדין ערי מקלט – כפס"ד הרמב"ם¹⁰², אַז „שש ערים היו, שלש הבדיל משה רבינו בעבר הירדן ושלש הבדיל יהושע בארץ כנען", און „בימי מלך המשיח מוסיפין שלש אחרות על אלו השש . . היכן מוסיפין אותן בערי הקיני קניזי וקדמוני¹⁰³" – פעלט אין דער שלימות פון קנין ארץ ישראל (אפילו אין די ז' ארצות)¹⁰⁴.

וע"ד ווי דאָס איז בנוגע צו ארץ ישראל עצמה, ע"ז איז דאָס אויך בנוגע צו די אידן אין ארץ ישראל: אפילו לאחר כיבוש הארץ איז ניט געווען בכל הזמנים אַ מצב פון „כל יושבי' עלי" (אין וועלכען ס'איז תלוי קיום דיני יובל)¹⁰⁵. נאָכמער: אפילו אין „כל יושבי' עלי" גופא – זיינען פאַראַן דרגות¹⁰⁶. ס'איז פאַרשטאַנדיק בפשטות, אַז אע"פ

(42) הל' רוצח שם ה"ב.
(43) ולהעיר שענין הקנין מרומז דוקא בתיבות „קיני קניזי וקדמוני", שכולן מתחילות באות קו"ף – ר"ת קנין (ובכולן ישנן ג' אותיות הראשונות של „קנין"). וראה לקמן סי"ג.
(44) ערכין לב, סע"ב. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"י ה"ח.
(45) ולהעיר מדעת ר"ת (תוד"ה בזמן – גיטין לו, א ואילך) דבבית שני נהג יובל, דאע"ג שלא עלו כולם חשיב כל יושבי', כיון דהי' שם מכל שבט ושבת. וגם לדעת רוב הראשונים (כפשטות כוונת הגמ' בערכין שם, דבב"ש „מנו יובלות לקדש שמיטין"), הגדר דכל יושבי' עלי" הוא גם כאשר ישנו רק רובו של כל שבט ושבת בא"י (ולא כולו), דאלתה"כ, נמצא שאם היו הולכים כמה מבני' למדה"י בזמן שהיו שם כל יושבי' עלי' – הי' מתבטל אז כל הענין „כל יושבי' עלי" (ראה רמב"ן, רשב"א, ריטב"א ועוד לגיטין שם).

וואָס להלכה (דיני יובל) איז כל יושבי עלי' – אַלע אידן פון יענעם דור נוי ס'איז געווען בזמן יהושע וכו', ורוב זמן בית ראשון] – איז אָבער לעתיד לבוא, ווען עס וועט זיין, "כל יושבי עלי" – נוסף אויף די עשרת השבטים (שגלו לפנים מנהר סמבטיון)⁴⁶, אויך אַלע אידן פון כל הדורות, און אויך שלימות אין "עלי" (אַלע עשר ארצות) – וועט דעמולט זיין מער שלימות אין דעם, "כל יושבי עלי", "כל ממש".

ו. עפ"ז איז פאַרשטאַנדיק ווי דער ענין בפרשתנו פון "לך לך מארצך גו' אל הארץ אשר אראך", און דער ענין פון קנין הארץ (דורך דער הליכה, ל- ארכה ולרחבה) – איז נוגע בפועל אויך בזמן הזה, וואָרום כל זמן וואָס מ'האָט נאָך ניט בפועל די ג' ארצות קיני קניזי וקדמוני (און צוזאַמען דערמיט תכלית השלימות פון "כל יושבי עלי", אַלע אידן פון אַלע דורות). בגאולה האמיתית והשלימה – האַלט מען נאָך אינמיטן קנין הארץ (וואָרום אויך קנין ז' ארצות איז דעמולט נאָך ניט בתכלית השלימות), און עס פאָדערט זיך נאָך אַז עס זאָל זיין "לך לך מארצך גו'", אידן בכל המקומות (ושל כל הדורות) זאָלן גיין פון חוץ לארץ, אל הארץ אשר אראך, און קונה זיין ארץ ישראל בשלימותה – אַלע עשר ארצות.

און היות אַז, אחכה לו בכל יום ש- יבוא⁴⁷ (אחכה שיבוא בכל יום) – דערי- בער האָבן אידן בכל הדורות משתוקק געווען צו דעם אַז עס זאָל שוין זיין, "לך לך מארצך כו' אל הארץ אשר אראך", און צו דעם קנין פון כל עשר ארצות.

ולהוסיף, אַז דער ענין איז נוגע נאָכ- מער בדורנו זה ובזמננו זה – כמדובר כמ"פ, אַז ס'איז שוין, "כלו כל הקיצין"⁴⁸, און כ"ק מ"ח אדמו"ר נשיא דורנו האָט מודיע געווען אַז מ'האָט שוין תשובה געטאָן, און מ'האָט שוין אויך, "צוגעפּוצט די קנעפּ", און לויט אַלע סימנים איז דורנו דער דור האחרון פון גלות ובמילא דער דור הראשון פון גאולה. ועפ"ז איז מובן, אַז ס'איז אַן ענין שהזמן גרמא – אַז מ'זאָל זיך גרייטן בפועל צו "לך לך מארצך גו' אל הארץ אשר אראך", תיכף ומיד ממש, און מ'וועט קונה זיין ארץ ישראל בשלימותה, אַלע עשר ארצות, וועלכע איז אַ נחלת עולם פון אידן ירושה לנו מאבותינו זינט ברית בין הבתרים; און דער חידוש וועט איצטער זיין – אַז מ'וועט באַקומען די ג' ארצות בדרכי נועם ובדרכי שלום, וואָרום באותו הזמן (בימות המשיח) לא יהי' שם כו' מלחמה כו"⁴⁹, נאָר די אוה"ע וועלן דאָס אַליין אָפּגעבן אידן ברצונם הטוב.

ז. עד"ז יש לומר אויך דעם ביאור בנוגע צו "לך לך" אַלס הכנה והתחלה פון מ"ת – אַז היות די שלימות פון מתן תורה וועט זיין בגאולה האמיתית והשלימה⁵⁰ (ווען מ'וועט האָבן שלימות ארץ ישראל, כל עשר ארצות, כדלקמן), בגילוי, "תורה חדשה מאתי תצא"⁵¹ – איז לפי ערך שלימות, "מתן תורה" דלע"ל (וואָס "תורה שאדם לומד בעוה"ז הבל היא לפני תורתו של משיח"⁵², ועאכו"כ לגבי תורה חדשה מאתי תצא), האַלט מען איצטער נאָך באַ דער הכנה לזה, הכנה פון "לך לך".

(48) סנהדרין צו, ב.

(49) רמב"ם הל' מלכים פ"ב ה"ה.

(50) ראה תניא פל"ו (מו, א).

(51) קה"ר פ"א, ה. ועד"ז שם רפ"ב.

דערפון אַ דירה צום איבערשטן. און דעריבער איז די שלימות פון קיום ה- מצוות שניטנו במתן תורה דוקא אין ארץ ישראל.

ועפ"ז איז פאַרשטאַנדיק, אַז נתינת ארץ ישראל בפרשתנו, "לזרעך לעולם" – גיט דעם כח אויף שלימות קיום ה- מצוות מעשיות לאחרי מ"ת, אַז זיי זאָלן אויפטאָן דעם בירור וזיכוך פון די דברים גשמיים.

וואָס דאָס איז די שייכות פון, "לך לך גו' אל הארץ אשר אראך" (און שלימותה – במצות מילה) מיט הליכת אברהם בארץ ישראל ונתינת ארץ ישראל צו אברהם – זיי זיינען ביידע איין המשך און איין ענין: די נתינת כח און התחלה פון דעם חיבור עליונים ותחתונים וואָס טוט זיך אויף באַ מ"ת. [ויש לומר, אַז ע"ד ווי מצות מילה דריקט אויס די שלימות פון דירה בתחתונים אין גוף האדם, עד"ז י"ל דריקט אויס ארץ ישראל די שלימות פון דירה בתחתונים אין חלקו בעולם⁵³].

יב. עפ"ז איז אויך פאַרשטאַנדיק דער ביאור אין דעם לימוד לפועל פון פרשת "לך לך" אַלס הכנה צו מתן תורה:

וויבאַלד אַז עבודה דאַרף שטענדיק זיין באופן של הליכה, ביז הליכה שלא בערך (ווי אונטערשטראַכן אין דעם ענין פון "לך לך" עצמן), כולל אויך – אין דעם ענין פון "מתן תורה", איז מובן אַז מ'דאַרף דערצו אַלעמאָל האָבן דעם, "לך לך" אַלס הקדמה והכנה צו דעם גילוי פון מ"ת.

קיום פון אַלע מצוות נאָך מ"ת אַז דורך זיי זאָל נקבע ווערן בגלוי ובפנימיות קדושה אין די דברים גשמיים.

און דערפאַר איז דוקא דורך קיום מצות מילה האָט דער אויבערשטער משנה געווען שמו של אברהם, אַז אַנ- שטאַט, "אברם" זאָל ער הייסן, "אברהם", "כי אב המון גוים נתתיך" – ווייל מצות מילה גיט אויך דעם כח אויף מברר זיין כל אומות העולם, אויך בגשמיותם וחומ- ריותם, ביז אין תחתון שאין תחתון למטה ממנו, אַז דאָרט זאָל אויך מאיר זיין גילוי אלקות, דער כח הפועל בנפעל, ביז – די שלימות בזה פון, "והיתה לה' המלוכה"⁵⁴ בגאולה האמיתית והשלימה.

יא. עפ"ז וועט מען אויך פאַרשטיין די שייכות פון דעם חיבור עליונים ותח- תונים במ"ת (און די הכנה לזה פון, "לך לך" און מצות מילה) מיט המשך הענין, אַז נאָך, "לך לך גו' אל הארץ אשר אראך", האָט דער אויבערשטער מבטיח געווען און אָפּגעגעבן ארץ ישראל צו אברהם וזרעו, "עד עולם", ביז אין דעם ברית בין הבתרים – "לזרעך נתתי את הארץ הזאת גו"⁵⁵:

די נתינה פון ארץ ישראל צו אברהם אבינו – איז בכדי אַז אברהם און זרעו אחריי זאָלן איבערמאַכן און פאַרוואַנד- לען די גשמיות'דיקע לאַנד און מאַכן פון איר, "ארץ ישראל", אַ דירה לו יתברך בתחתונים.

אין דעם כיבוש ועבודה פון אידן אין ארץ ישראל דריקט זיך אויס די שלי- מות'דיקע עבודה פון חיבור עליונים ותחתונים (ענינו של מ"ת), אַז מ'איז מברר ומעלה ארץ הלזו התחתונה, גשמיות וחומריות העולם, און מ'מאַכט

(89) עפ"ז יומתק זה שבזכות המילה, נכרת לו ברית על נתינת הארץ" (טור יו"ד סי' רס. וראה ב"י וב"ח שם. וראה ב"ר פמ"ו, ט. פרש"י פרשתנו יו, ב).

(88) עובדי' א, כא.

לך – די דריטע סדרה – איז ענינה חיבור עליונים ותחתונים (אלס הכנה והתחלה פון מ"ת)⁸⁰.

י. דער ענין החיבור פון עליונים ותחתונים אין „לך לך“ (אלס הכנה צו מ"ת) איז אַרויסגעקומען בגלוי ובפשטות אין קיום מצות מילה פון אברהם אבינו,

ווי גערעדט מערערע מאָל⁸¹ אַז דער כח וואָס אידן האָבן אויף קיום המצוות לאחרי מתן תורה, אַז דאָס זאָל דורכ-נעמען און קובע זיין קדושה אין די דברים גשמיים מיט וועלכע די מצוות ווערן געטאָן, נעמט זיך פון די מצוות וואָס די אבות האָבן מקיים געווען פאַר מ"ת („מעשה אבות סימן לבנים“⁸²), ובמיוחד דורך מצות מילה (פון אברהם אבינו), וואָס די קדושה פון דער מצוה (אויך פאַר מתן תורה) איז פאַרבליבן אין דעם (אבר ו) דבר הגשמי אויך לאחרי קיום המצוה [ניט ווי די אַנדערע מצוות וואָס די אבות האָבן מקיים געווען, וועלכע „ריחות היו“⁸³. און דערפאַר האָט אברהם געזאָגט „שים נא ידך תחת ירכי“⁸⁴ בכדי עס זאָל זיין אַ שבועה בנקיטת חפץ⁸⁵, ווייל פאַר מ"ת איז ניט געווען קיין אַנדער מצוה אין וועלכע ס'איז געבליבן קדושה אויך לאחרי קיום המצוה“⁸⁶].

(80) ראה בהנ"ל גם לקו"ש חט"ו ס"ע 83 ואילך.
(81) לקו"ש ח"א ע' 41. ח"ג ע' 757 ואילך. ח"ה ע' 79 ואילך. שם ע' 88 ואילך.
(82) ראה תנחומא פרשתנו ט. ב"ר שם פ"מ, ו. רמב"ן שם יב, ו. לקו"ש חט"ו ע' 76. ו"ש"נ.
(83) שהש"ר פ"א, ג.
(84) חיי שרה כד, ב.
(85) פרש"י עה"פ.
(86) אלא שעז"ע, דלכאורה מסתבר לומר, שגם בקרבנות (וכן בהזבוחות) שלפני מ"ת ישנו הגדר דחפצא קדושה (וראה סה"ש תנשא ח"ב ע' 587 הערה 50. ע' 604 הערה 59).

והיות אַז מצות מילה איז געווען בדוגמת המצוות שלאחרי מ"ת, דערפאַר האָט זי פאַרבונדן אַלע אַנדערע מצוות של האבות מיט די מצוות שלאחרי מ"ת, אַז די „מעשה אבות“ זאָלן זיין „סימן לבנים“.

איינער פון די טעמים פאַרוואָס דער אויבערשטער האָט אויסגעקליבן דוקא מצות מילה אַלס נתנית כח אויף קיום המצוות לאחרי מ"ת (זייענדיק דוגמתם) – ווייל אין דער מצוה איז דאָ אַ חידוש לגבי אַלע אַנדערע מצוות, אַז דורך קיום מצוה זו ווערט נקבע בגלוי אין דעם גוף הגשמי והחומרי פון אַ אידן אַן אות וברית מיטן אויבערשטן – „בריתי אִתְּכֶם בְּשִׂרְכֶם לְבְרִית עוֹלָם“⁸⁷.

נאָכמער: איינער פון די טעמים אויף דער מצוה איז⁸⁷ – צוליב מחליש זיין די חומריות פון דעם אבר, וואָס צוליב דעם פאַדערט זיך אַ זהירות מיוחדת. ואעפ"כ איז דער חידוש בדבר, אַז ניט בלויז וואָס די מצוה באַשטייט פון „סור מרע“, נאָר די מצוה מאַכט איבער דעם אבר גשמי וחומרי ער זאָל זיין אַ חפצא של קדושה! ביז אַז דאָס ווערט אַ „ברית עולם“, באופן נצחי לעולם, וי"ל אויך עולם בפירושו – אַז דאָס איז בגלוי לכל (אומות) העולם.

ויש לומר, אַז וויבאַלד די קדושה ונצחיות פון דער מצות השם ווערט נמשך אפילו אין אַ דבר גשמי וחומרי – ברענגט עס נאָכמער אַרויס דער כח הנצחי פון אלקות, אַז דאָס ווערט נמשך און נעמט דורך אפילו מקום זה. און דעריבער גיט דאָס דעם כח (אין אַלע מצוות פון די אבות, אַז זיי זאָלן זיין „מעשה אבות סימן לבנים“) אויף דעם

(87) ראה מו"נ ח"ג פמ"ט.

ד.ה. אַז די הכנה פון „לך לך“ איז נוגע ניט נאָר צו דעם ענין פון „מתן תורה“ וואָס איז דאָ בכל יום באופן נעלה יותר מיום הקודמו, כנ"ל, נאָר אויך – ובעיקר – בנוגע צו דער הכנה צו קבלת תורה חדשה לע"ל, וואָס דאָס איז שלא בערך לגמרי צו די אַלע עליות אין מ"ת שלפנ"ו.

ה. די שייכות פון קנין עשר ארצות מיט מתן תורה (און די הכנה לזה פון „לך לך“) וועט מען פאַרשטיין בהקדים דעם ביאור אין דעם וואָס „לך לך“ מאַרצך גו"ו איז די התחלה פון דער עבודת ההכנה צו מתן תורה⁸²:

דער אויפטו פון מ"ת איז, אַז דעמולט האָט זיך אויפגעטאָן דער חיבור פון עליונים ותחתונים (בביטול הגזירה אַז העליונים לא ירדו לתחתונים והתחתונים לא יעלו לעליונים⁸³), אַז דרגות האלקות וועלכע זיינען לגמרי העכער פון וועלט זאָלן נמשך ווערן אין „תחתונים“, און אַז די נבראים תחתונים זאָלן קענען נתאחד ווערן מיט „עליונים“, אַז דורך קיום המצוות בדברים גשמיים זאָלן דער דבר גשמי ווערן אַ חפצא של קדושה⁸⁴, ביז אַז עס זאָל ווערן אַ דירה לו יתברך בתחתונים⁸⁵, אַ דירה „לו“ – לעצמותו ית"ש⁸⁶.

דער ענין האָט זיך אָנגעהויבן מיט דעם ציווי און פעולה פון אברהם'ן „לך לך מאַרצך וממולדתך ומבית אביך אל

(52) בהבא לקמו, ראה הדרושים שבעה ערה 11.
(53) תנחומא וארא טו. שמור' פ"ב, ג.
(54) ראה בארוכה לקו"ש ח"ג ע' 887 ואילך. חט"ו ע' 212 ואילך. ו"ש"נ.
(55) ראה תנחומא נשא טז. שם בחוקותי ג. במדבר' פ"ג, ו. תניא רפ"ו.
(56) המשך תרס"ו ס"ע ג. ובכ"מ – נסמנו בכס"מ מלוקט ח"ב ע' רמא הערה 32.

הארץ אשר אראך“⁸⁷, ובמיוחד – דורך קיום מצות מילה⁸⁸ (כדלקמן ס"ו):

אויך⁸⁹ פאַר „לך לך מאַרצך גו"ו“ (ווען אברהם איז געווען בן ע"ה שנים) האָט אברהם עובד געווען עבודתו בארצו ומולדתו ובית אביו, ובאופן נעלה – ער האָט מכיר געווען את בוראו⁹⁰, האָט געדינט דעם אויבערשטן און האָט מ-פרסם געווען אלקות אין וועלט, ומתוך מסירת נפש (ווי דאָס האָט זיך אויסגע-דריקט אויך דורך דעם נסיון פון כבשן האש באור כשד"ס⁹¹), ווי דער רמב"ם איז מאַרצך⁹² (וועגן גודל מעלתו ועבור-דתו פון אברהם נאָך פאַר דעם ציווי פון „לך לך“): „כיון שנגמל איתן זה התחיל לשוטט בדעתו כו' עד שהשיג דרך ה-אמת כו' והתחיל לעמוד ולקרוא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם אלוהא אחד לכל העולם ולו ראוי לעבוד כו"ו. ולהוסיף בדיוק הלשון „איתן“ מלשון חזק ותוקף⁹³, אַז אברהם

(57) ראה לקו"ת לג' פרשיות עז, אי"ב (וראה גם אוה"ת פרשתנו (כרך ד) תרפז, ב. תרפז, ב), ש"ויאמר ה' אל אברם לך לך גו"ו" הוא כענין ביטול הגזירה דמ"ת. וראה בארוכה תו"ח פרשתנו ד"ה ויאמר גו' לך ספכ"ה ואילך.
(58) ראה תו"ח שם פ, ג ואילך: אוה"ת שם (כרך 1) תתרעב, ב ואילך – שלך לך גו"ו" הוא (התחלת) הציווי על ענין המילה (בנצטוה עתה על העתיד"י), שענינו הוא – היציאה מההעלם אל הגלוי, עיי"ש. וראה תו"א פרשתנו יא, ב.
(59) בהבא להלן, ראה גם לקו"ש חכ"ה ע' 47 ואילך. ס' השיחות תשמ"ט ח"א ע' 40 ואילך. וראה גם מאמרי אדה"פ פרשיות ח"א ע' פ ואילך.
(60) לכל הדיעות – נסמנו בסה"ש שם הערה 22 (וראה לקו"ש ח"כ ע' 14 ואילך).
(61) פסחים קי"ח, א. ב"ר פל"ח, יג. הובא בפרש"י נח יא, כח. וראה רמב"ם שבעה ערה הבאה.
(62) הל' ע"ז פ"א ה"ג.
(63) לקו"ת פ' ראה יח, א. ובכ"מ.

איו געשטאנען בכל התוקף קעגן דער גאנצער וועלט (אברהם העברי – כל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד⁶⁴) און איז פון זיי ניט נתפעל גע- וואָרן (אע"פ וואָס ער איז נאָך געווען „אברם“, און נאָך ניט „אברהם“, אב המון גויים⁶⁵, כדלקמן),

ביז אין אַן אופן אַז אברהם האָט גע'פועל'ט אויף מקומו, אַז הגם אַז דאָס איז געווען „חרן“ מלשון „חרון אף של מקום“⁶⁶, האָט ער דאָס איבערגעמאַכט (דורך „הנפש אשר עשו בחרן“⁶⁷) ביז אַז דאָס זאָל זיין נקרא על שמו (ווי אַנגערופן אין תורת אמת) – „ארצך“, און „מולדתך“ און „בית אביך“, דורך דעם וואָס ער האָט גע'פועל'ט אויף „אביו“ און „בית אביו“ (כמ"ש⁶⁸ „ואתה תבוא אל אבותיך בשלום“, „למדך שעשה תרח תשובה“⁶⁹).

פונדעסטוועגן, זעט מען אַז וועגן דער עבודה פון אברהם ביז פ' לך לך ווערט בכלל ניט דערציילט אין תורה (שבכתב), און אפילו דאָס וואָס ווערט דערציילט (בס"פ נח) איז בקיצור נמרץ (לידתו און נאָך איינציקע פרטים)⁷⁰. וואָרום – כמבואר בכ"מ⁷² – ביז דע- מולט איז זיין עבודה געווען באופן אַז ער און די וועלט אַרום אים זיינען גע- בליבן צוויי באַזונדערע זאַכן (עליונים

און תחתונים, רוחניות און גשמיות – באַזונדער), און זיין עבודה איז געווען אויף איינעם פון צוויי אופנים: אַדער אַפגעטראָגן פון דער וועלט (אברם, אב רם – שכל הנעלם מכל רעיון⁷¹), אַדער – אין די ענינים וואָס ער האָט אויפ- געטאָן אין וועלט – איז דאָס געווען באופן אַז די תחתונים זיינען געבליבן בדרגתם (און ניט פאַרבונדן מיט עליו- נים):

דורך דעם וואָס אברהם האָט מקיים געווען ציווי ה' „לך לך מארצך ומ- מולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך“ – אַז ער איז אַוועק און אַרויס פון אַלע מדידות והגבלות ורגילותו בעבודתו ביז דעמולט, כולל אויך פון דער עבודה פון זיין פעולה בעולם (עס זאָל ווערן „ארצך גוי“), און אפילו פון מדידות והגבלות דקדושה – האָט ער מבטל געווען אויך די מדידה והגבלה – די מחיצה וגזירה – צווישן עליונים און תחתונים, און האָט אַנגעהויבן דעם חיי- בור פון עליון ותחתון⁷³, דורך דעם וואָס ער האָט געטאָן דעם איבערשטן ציווי און איז אַוועקגעגאַנגען „מארצך ומ- מולדתך ומבית אביך“, און געגאַנגען „אל הארץ אשר אראך“ – „אראה ואגלה אותך בעצמך“⁷² („במהותך ועצמותך“⁷³), עס ווערט נתגלה אין ארץ (תחתונים) זיין אמת'ע מציאות ומהות ועצמות (עליונים).

ט. און דאָס איז דער חידוש פון „לך לך מארצך גוי אל הארץ אשר אראך“ – אַז אברהם האָט זיך ניט באַגנוגט מיט זיין עבודה במשך שבעים שנה וחמש

64 ב"ר פרשתנו פמ"ב, ח.
65 פרשתנו י, ה.
66 פרש"י ס"פ נח.
67 פרשתנו יב, ה.
68 שם טו, טו.
69 פרש"י עה"פ. וראה ב"ר פל"ח, יב.

71 תו"א ריש פרשתנו (יא, א ואילך). תו"ח שם (פ, א). אוה"ת שם תתרכב, א ואילך.
72 תו"א שם יא, ב.
73 תו"ח שם פא, רע"א. ובאוה"ת שם תתרכג, א: בעצמך ובמהותך.

ובאופן אַז ער ווערט „אב המון גוים“, דער בעה"ב אויף זיי (אע"פ וואָס ער איז איינער און זיי זיינען „המון“) – נאָכמער ווי דער תוקף פון „איתן“ (זייענדיק „אברם“, כנ"ל).

והא בהא תליא: וויבאַלד אַז ביי אים איז געווען אַ הליכה שלא בערך אין אויפטאָן דעם בירור למטה מטה יותר („כל העולם“), דעריבער האָט דאָס אויך געבראַכט אַ הליכה למעלה מעלה יותר – „אראך“, „אגלה אותך בעצמך“. און אַזוי אויך פאַרקערט: דוקא בכח פון דער הליכה למעלה מעלה יותר, קען מען מברר זיין אויך דעם תחתון תחתון ביותר. ביז אַז תחתונים און עליונים ווערן פאַראייניקט – ווי דאָס האָט זיך אויפגעטאָן בשלימות באַ מתן תורה (וואָס פ' לך לך איז די הכנה לזה).

ויש לומר, אַז דאָס איז אויך דער ביאור וואָס פרשת לך לך איז די דריטע סדרה אין תורה (שלישי אין „אוריאל תליתאי“⁷⁷ עצמה) – וואָרום דער תוכן פון „לך לך“ איז די הכנה והתחלה פון מ"ת, וואָס איז פאַרבונדן מיט דעם קו השלישי (האמצעי) וואָס איז מחבר „עליונים“ און „תחתונים“: פ' בראשית – די ערשטע סדרה [וכמרומו בשמה „ברא- שית“] – איז תוכנה⁷⁸ וועגן בריאת ה- עולם וואָס איז באַשאַפן געוואָרן פון דעם איבערשטן – „עליונים“; דער תוכן פון פ' נח – די צווייטע סדרה [וכ- מרומו בהתחלתה – „נח נח" ב' פעמים], איז פאַרבונדן מיט זיכוד המטה⁷⁸ (דורך דער עבודה פון נח איש צדיק, ובפרט דורכן מבול⁷⁹) – „תחתונים“; און פ' לך

שנה ביז דעמולט, אפילו זייענדיק אַן עבודה נעלית ביותר – לויטן ציווי פון דעם אויבערשטן איז ער אַוועק ממקומו ומרגילותו כו' און האָט זיך געלאָזט אין וועג. דעמולט איז נתחדש געוואָרן די עבודה באופן של הליכה („לך“), וואָס הליכה אמיתית איז דער פירוש – הלי- כה שלא בערך, מ'גייט אינגאַנצן אַוועק פון דעם פריערדיקן מקום ומצב (אפילו דקדושה), אַ הליכה שלמעלה ממדידה והגבלה, און אין דעם גופא – איז ביי אים געווען אַ המשך פון הליכות ו- נסיעות דרגא אחר דרגא, „ויסע אברם הלך ונסוע גוי“⁷⁴.

און אין ביידע כיוונים⁷⁵ – סיי מל- מטה למעלה, אַז פון ארץ חרן האָט ער עולה געווען „אל הארץ אשר אראך“, ארץ ישראל, און „אראך“ בפירושו „אותך בעצמך“ (כנ"ל): און סיי מלמעלה למטה – אַז ער האָט אַנגעהויבן טאָן די עבודה פון חיבור עליונים ותחתונים, ממשיך זיין אלקות אין עוה"ז הגשמי וה- חומרי, תחתון שאין תחתון למטה ממנו, באופן נעלה יותר (שלא בערך) ווי ס'איז געווען לפני זה. ווי אונטערשטראַכן אויך דערנאָך (לאחרי קיום מצות מילה) איז דעם שינוי השם פון „אברם“ צו „אברהם“, „כי אב המון גוים נתתיך“⁷⁵; פריער איז ער געווען „אברם“, „שלא הי' אב אלא לארם“, און „עכשיו אב לכל העולם“⁷⁶. ד.ה. אַז ביי אים איז געוואָרן אַ „הליכה“ אין זיין עבודה בעולם, אַז ער טוט אויף דעם בירור (ניט נאָר פון מקומו, ארם נאָר), פון „כל העולם“,

74 פרשתנו יב, ט.

75 ראה תו"ח שם פט, ב ואילך. אוה"ת שם תתרטט, ב. וראה ד"ה לך תשלח (לקו"ש ח"כ ע' 295 ואילך. סה"מ מלוקט ח"א ע' רפא). וש"נ.
76 פרש"י עה"פ.

77 שבת פח, א.

78 ראה בארכה לקו"ש חט"ו ע' 51 ואילך.

79 ש"ב בכדי לטהר את הארץ (תו"א נח ח, ד. ובכ"מ).